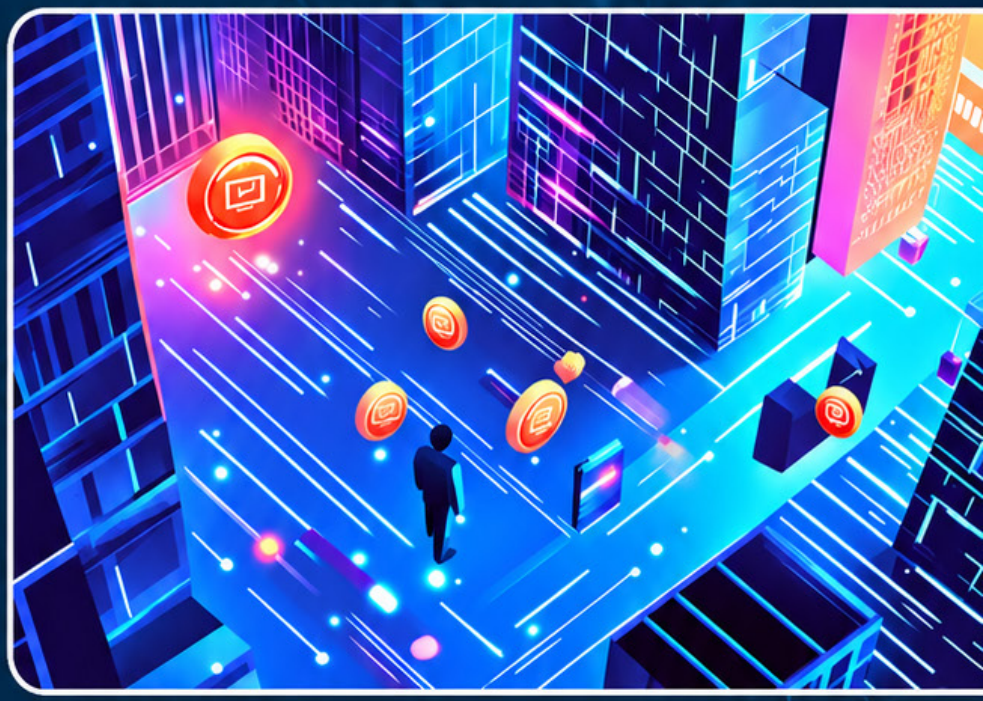
MUHANDISLIK & IQTISODIYOT

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

№5
MAXSUS SON

2026
NOYABR

Milliy nashrlar

OAK: https://oak.uz/pages/4802

05.00.00 – Texnika fanlari
08.00.00 – Iqtisodiyot fanlar

Google Scholar · OPEN ACCESS · ULRICHSWEB GLOBAL SERIALS DIRECTORY
Academic Resource Index ResearchBib · ISSN INTERNATIONAL STANDARD SERIAL NUMBER INTERNATIONAL CENTRE · CYBERLENINKA
OpenAIRE · ROAD · INDEX COPERNICUS INTERNATIONAL
BASE · Crossref · НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ БИБЛИОТЕКА eLIBRARY.RU

BAKALAVR TALABALARINING MAQOLALARI TO'PLAMI

РЭУ.РФ
РОССИЙСКИЙ ЭКОНОМИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМЕНИ Г.В. ПЛЕХАНОВА ТАШКЕНТСКИЙ ФИЛИАЛ
TOSHKENT DAVLAT TRANSPORT UNIVERSITETI
TOSHKENT ARXITEKTURA-QURILISH UNIVERSITETI

Elektron nashr, 2026-yil, noyabr.
№ 5-maxsus son

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Bosh muharrir:
Zokirova Nodira Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, DSc, professor

Bosh muharrir o'rinbosari:
Shakarov Zafar G'afforovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, PhD, dotsent

Tahrir hay'ati:
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'z FA akademigi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori, professor
Maxkamov Baxtiyor Shuxratovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Shaumarov Said Sanatovich, texnika fanlari doktori, professor
Turayev Bahodir Xatamovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Allayeva Gulchexra Jalgasovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Arabov Nurali Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Maxmudov Odiljon Xolmirzayevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Xamrayeva Sayyora Nasimovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Bobonazarova Jamila Xolmurodovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Irmatova Aziza Baxromovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Bo'taboyev Mahammadjon To'ychiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Shamshiyeva Nargizaxon Nosirxuja kizi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor,
Xolmuxamedov Muhsinjon Murodullayevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Xodjayeva Nodiraxon Abdurashidovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Amanov Otabek Amankulovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Qurbonov Samandar Pulatovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Zikriyoyev Aziz Sadulloyevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Tabayev Azamat Zaripbayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Sxay Lana Aleksandrovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Ismoilova Gulnora Fayzullayevna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Djumaniyazov Umrbek Ilxamovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Kasimova Nargiza Sabitdjanovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Kalanova Moxigul Baxritdinovna, dotsent
Ashurzoda Luiza Muxtarovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Sharipov Sardor Begmaxmat o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Tursunov Ulug'bek Sativoldiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Bauyetdinov Majit Janizaqovich, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti, PhD
Botirov Bozorbek Musurmon o'g'li, Texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Sultonov Shavkatjon Abdullayevich, Kimyo fanlari doktori, (DSc)
Jo'raeva Malohat Muhammadovna, filologiya fanlari doktori (DSc), professor.
Yusupov Maxamadamin Abduxamidovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor
Kalonova Moxigul Baxritdinovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor.
Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Norboyev Odil Abrayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Pardaev Umidjon Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xolmirzayev Ulug'bek Abdulazizovich, Iqtisodiyot fanlari doktori (DSc)

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

05.01.00 – Axborot texnologiyalari, boshqaruv va kompyuter grafikasi
05.01.01 – Muhandislik geometriyasi va kompyuter grafikasi. Audio va video texnologiyalari
05.01.02 – Tizimli tahlil, boshqaruv va axborotni qayta ishlash
05.01.03 – Informatikaning nazariy asoslari
05.01.04 – Hisoblash mashinalari, majmualari va kompyuter tarmoqlarining matematik va dasturiy ta'minoti
05.01.05 – Axborotlarni himoyalash usullari va tizimlari. Axborot xavfsizligi
05.01.06 – Hisoblash texnikasi va boshqaruv tizimlarining elementlari va qurilmalari
05.01.07 – Matematik modellashtirish
05.01.11 – Raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt
05.02.00 – Mashinasozlik va mashinashunoslik
05.02.08 – Yer usti majmualari va uchish apparatlari
05.03.02 – Metrologiya va metrologiya ta'minoti
05.04.01 – Telekommunikasiya va kompyuter tizimlari, telekommunikasiya tarmoqlari va qurilmalari. Axborotlarni taqsimlash
05.05.03 – Yorug'lik texnikasi. Maxsus yoritish texnologiyasi
05.05.05 – Issiqlik texnikasining nazariy asoslari
05.05.06 – Qayta tiklanadigan energiya turlari asosidagi energiya qurilmalari
05.06.01 – To'qimachilik va yengil sanoat ishlab chiqarishlari materialshunosligi
05.08.03 – Temir yo'l transportini ishlatish
05.08.06 – "G'ildirakli va gusenisali mashinalar va ularni ishlatish" (texnika fanlari)
05.09.01 – Qurilish konstruksiyalari, bino va inshootlar
05.09.04 – Suv ta'minoti. Kanalizatsiya. Suv havzalarini muhofazalovchi qurilish tizimlari
10.00.06 – Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik
10.00.04 – Yevropa, Amerika va Avstraliya xalqlari tili va adabiyoti
08.00.01 – Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 – Makroiqtisodiyot
08.00.03 – Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 – Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 – Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 – Ekonometrika va statistika
08.00.07 – Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 – Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 – Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 – Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 – Marketing
08.00.12 – Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 – Menejment
08.00.14 – Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 – Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 – Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 – Turizm va mehmonxona faoliyati

Ma'lumot uchun, OAK Rayosatining 2024-yil 28-avgustdagi 360/5-son qarori bilan "Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etishga tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxati"ga texnika va iqtisodiyot fanlari bo'yicha "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali ro'yxatga kiritilgan.

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz:

1. Toshkent shahridagi G.V.Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti
2. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
3. Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti" milliy tadqiqot universiteti
4. Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti
5. Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti
6. Toshkent davlat transport universiteti
7. Toshkent arxitektura-qurilish universiteti
8. Toshkent kimyo-texnologiya universiteti
9. Jizzax politexnika instituti

MUNDARIJA • СОДЕРЖАНИЕ • CONTENTS

MUNDARIJA

EKSPORT VA IMPORT OPERATSIYALARI ORQALI MAMLAKAT HUDUDIGA JALB QILINADIGAN INVESTITSIYALAR HISOBI 9
Misirov Asliddin, Tursunpölatova Durdona, Abdusamadov Sanjar
TRANSPORT-LOGISTIKA KOMPANIYALARIDA XALQARO YUK TAŞIŞ JARAYONLARINI SAMARALI BOŞQARIŞ 13
Kaimov Amirxon, Işmanova Dinora
ÖZBEKISTON KORXONALARIDA KOMPANIYA QIYMATINI BAHOLAŞ MUAMMOLARI (UZAUTO MOTORS AJ MISOLIDA) 19
D. Ş. Xusanova, Safarova Gulruh
ÇARM ÇIQINDILARIDAN OLINGAN KOLLAGEN GIDROLIZATINING KOMPOZITSION QOĞOZ MUSTAHKAMLIGIGA TA'SIRI 26
M. Ergaşev, R. Şerğoziyeva, O. Usmonova, M. Jörayeva
TIJORAT BANKLARINI XUSUSIYLAŞTIRIŞNING ÖZBEKISTON IQTISODIYOTIGA TA'SIRI 30
Ibadullayev Sanjar, A'zamova Muxlisa
EKSPORT-IMPORT OPERATSIYALARI BÖYIÇA XARAJATLARNI HISOBGA OLIŞ TARTIBI VA UNI TAKOMILLAŞTIRIŞ YÖNALIŞLARI 36
Misirov Asliddin, Fayzullayeva E'zoza, Qodirova Azizaxon
IJTIMOIY TARMOQLARNING ISTE'MOLÇILARNING XARID QILIŞ XATTI-HARAKATLARIGA TA'SIRI 41
Ğiyosiddinov Ozodbek , Kalanova Moxigul
DEVELOPMENT OF AN IOT-BASED REMOTE MONITORING AND AUTOMATED CONTROL SYSTEM FOR GREENHOUSE CROP GROWTH 47
Abasxanova Xalima, Sheraliyev Hasan, Hikmatullayev Habibullo, Nurbaeva Roza
SUN'IY INTELLEKT VA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING IQTISODIY SAMARADORLIKKA TA'SIRI 52
Şamuratov Sardorbek, Akbarov Nodir
RAQAMLI IQTISODIYOT ŞAROITIDA MENEJMENT TIZIMINI TAKOMILLAŞTIRIŞ YÖNALIŞLARI 57
Abdukaxxorova Durdona, Hakimova Muhabbat
GLOBAL TARAQQIYOT ŞAROITIDA INTELLEKTUAL AVLOD: ILM-FAN, TA'LIM VA INNOVATSION RIVOJLANIŞ ISTIQBOLLARI 63
Inatullayeva Intizor, Öroqov Uçqun
UY XÖJALIKLARINING INSON KAPITALINI ŞAKLLANTIRIŞ VA RIVOJLANTIRIŞDAGI ROLI 68
Meylikov Fazliddin, Amrullayeva Zarina, Almardonova Farangiz
BIZNESNI TAŞKIL ETIŞNING MAQSADI VA AHAMIYATI 73
A.I. Xolbozorov, A.D. Qiryigitov, A.M. Misirov
XALQARO TA'LIM IMKONIYATLARI VA ULARNING YOŞLAR KELAJAGIDAGI AHAMIYATI 78
Omonova Nargiza, Ravşanov Xurşid
RAQAMLI IQTISODIYOT ŞAROITIDA BUXGALTER KASBINING ZAMONAVIY TALABLARI VA ISTIQBOLLARI 83
Esonturdiyeva Şaxlo, Ostonaqulov Alişer

RAQAMLI IQTISODIYOT ŞAROITIDA BUXGALTER KASBINING ZAMONAVIY TALABLARI VA ISTIQBOLLARI

Esonturdiyeva Şaxlo Saidovna
Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti,
Buxgalteriya hisobi ta'lim yönalişi 2-bosqiç talabasi
E-mail: shaxloesonturdiyeva127@gmail.com
ORCID: https://orcid.org/0009-0009-7278-4522

Ostonaqulov Alişer Abduraşidoviç
Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti,
Moliya va bank işi kafedrasi katta öqituvçisi,
iqtisodiyot fanlari böyiça falsafa doktori (PhD)

Annotatsiya. Hozirgi raqamli texnologiyalar rivojlanayotgan şaroitda köplab amaliy jarayonlarning avtomatlaştirilişi natijasida ayrim kasblarning mazmuni va mutaxassislarga qöyiladigan talablar özgarib bormoqda. Şu bois, buxgalter kasbiga qöyilayotgan talablar ham sezilarli darajada yangilanmoqda. Maqolada zamonaviy buxgalter nafaqat moliyaviy hisobotlarni yurituvçi, balki tahlilçi, maslahatçi va strategik qarorlarni qabul qilişda iştirok etuvçi mutaxassis sifatida baholanadi. Tadqiqotda AQŞ mehnat bozori prognozlari va Özbekistonda soliq ma'muriyatçiligini raqamlaştiriş körsatkiçlari asosida buxgalter kasbining rivojlaniş tendensiyalari tahlil qilingan. Natijalar buxgalterlar uçun raqamli könikmalar, tahliliy fikrlaş va zamonaviy dasturlar bilan işlaş malakasini rivojlantiriş muhimligini körsatadi. Maqola yakunida buxgalter kasbining istiqbollari va uni rivojlantiriş böyiça takliflar berilgan.

Kalit sözlar: buxgalteriya hisobi, moliyaviy hisobot, raqamli texnologiyalar, avtomatlaştiriş, tahliliy fikrlaş, moliyaviy tahlil, buxgalteriya dasturlari.

Abstract. In the context of ongoing digital transformation, the automation of various business processes is changing the nature of certain professions and the competencies required of specialists. Consequently, the professional requirements for accountants are also evolving significantly. This article examines the role of modern accountants not only as financial reporting specialists but also as analysts, advisers, and participants in strategic decision-making processes. The study analyzes trends in the development of the accounting profession based on U.S. labor market projections and indicators of tax administration digitalization in Uzbekistan. The findings highlight the growing importance of developing digital competencies, analytical thinking, and proficiency in modern accounting software. The article concludes with recommendations for the future development of the accounting profession.

Keywords: accounting, financial reporting, digital technologies, automation, analytical thinking, financial analysis, accounting software.

Аннотация. В условиях развития цифровых технологий автоматизация различных бизнес-процессов приводит к изменению содержания отдельных профессий и требований к профессиональным компетенциям специалистов. В связи с этим существенно меняются и требования, предъявляемые к профессии бухгалтера. В статье рассматривается роль современного бухгалтера не только как специалиста по ведению финансовой отчётности, но и как аналитика, консультанта и участника процесса принятия стратегических решений. На основе прогнозов рынка труда США и показателей цифровизации налогового администрирования в Узбекистане проанализированы тенденции развития бухгалтерской профессии. Результаты исследования подчёркивают возрастающее значение развития цифровых компетенций, аналитического мышления и навыков работы с современным бухгалтерским программным обеспечением. В заключение предложены рекомендации по перспективным направлениям развития бухгалтерской профессии.

Ключевые слова: бухгалтерский учёт, финансовая отчётность, цифровые технологии, автоматизация, аналитическое мышление, финансовый анализ, бухгалтерские программы.

KIRIŞ

Bugungi globallaşuv va texnologik rivojlaniş davrida ham, an'anaviy iqtisodiyotning barça sohalarida ham buxgalter kasbi egalarining asosiy vazifalaridan biri xöjalik operatsiyalarini töğri va aniq qayd etişdan iborat.

Buxgalteriya hisobi — bu xöjalik yurituvçi subyektning moliyaviy holati va faoliyati natijalari haqidagi ma'lumotlarni yiğiş, röyxatga oliş hamda umumlaştirişning yaxlit, uzluksiz va hujjatlar bilan asoslangan tizimidir.

Buxgalteriya hisobi tizimi korxona faoliyatining asosiy axborot bazasi bölgani sababli, uning raqamlaştirilişi iqtisodiy barqarorlik va samaradorlik nuqtayi nazaridan muhim ahamiyatga ega. An'anaviy hisob-kitob usullari va qoğoz hujjatlar bilan işlaş bugungi tezkor iqtisodiy muhit talablariga töliq javob bera olmasligi mumkin. Şu bois, elektron hujjat aylanişi, bulutli texnologiyalar, avtomatlaştirilgan buxgalteriya dasturlari va katta ma'lumotlar tizimlaridan foydalaniş tobora kengayib bormoqda.

Özbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 5-oktabrdagi PF-6079-son Farmoni bilan tasdiqlangan "Raqamli Özbekiston — 2030" strategiyasi iqtisodiyotning barça tarmoqlarida, jumladan, moliya va buxgalteriya tizimida raqamli transformatsiyani amalga oşirişni asosiy maqsadlardan biri sifatida belgilaydi. Mazkur strategiyada elektron davlat xizmatlarini kengaytiriş, raqamli infratuzilmani rivojlantiriş, axborot tizimlarini joriy etiş va malakali kadrlar tayyorlaş vazifalari körsatilgan [1]. Şu bilan birga, Özbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 28-apreldagi PQ-4699-son "Raqamli iqtisodiyot va elektron hukumatni keng joriy etiş çora-tadbirlari töğrisida"gi Qarorida mamlakatda IT-parklar faoliyatini kengaytiriş, elektron hukumat tizimini takomillaştiriş va malakali kadrlar tayyorlaşning ustuvor vazifalar sifatida belgilanişi ham buxgalterlarning kasbiy bilim va könikmalarini rivojlantiriş dolzarbligini körsatadi [2].

Bugungi kunda raqamli iqtisodiyot şaroitida buxgalter kasbining yangi kasbiy talablarga moslaşişi dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Buxgalterlarning elektron hisob-kitob tizimlari, avtomatlaştirilgan dasturlar va bulutli xizmatlardan samarali foydalaniş könikmalarini yanada rivojlantiriş muhim ahamiyatga ega. Mazkur könikmalarni rivojlantiriş korxonalarda moliyaviy axborotlarni tezkor va işonçli yetkaziş, hisobotlarni öz vaqtida tayyorlaş, xatoliklarni kamaytiriş hamda moliyaviy qarorlarni qabul qiliş samaradorligini oşirişga xizmat qilişi mumkin. Şu bilan birga, buxgalterlarning raqamli texnologiyalar böyiça kasbiy malakasini oşiriş yangi texnologiyalarni joriy etiş va raqamli transformatsiya samaradorligini yaxşilaşga xizmat qilişi mumkin.

Buxgalterlarning vazifalari ham raqamli iqtisodiyot ta'sirida kengayib bormoqda. An'anaviy ravişda buxgalterlarning asosiy vazifalari moliyaviy hisob-kitoblarni yuritiş, birlamçi hujjatlarni rasmiylaştiriş, soliq va statistika hisobotlarini tayyorlaş, korxona xarajatlari va daromadlarini nazorat qilişdan iborat edi. Hozirgi davrda esa zamonaviy buxgalterdan 1C, ERP, SAP, elektron hisobvaraq-faktura tizimlari va bulutli xizmatlar bilan işlaş könikmalari talab etiladi. Şu bilan birga, kiberxavfsizlik, ma'lumotlar maxfiyligini ta'minlaş va xalqaro moliyaviy hisobot standartlarini biliş ham muhim kasbiy kompetensiyalar qatoriga kiradi. Şu sababli buxgalter kasbining mazmuni yanada murakkablaşib, ulardan moliyaviy ma'lumotlarni tahlil qiliş, dasturiy vositalardan foydalaniş, elektron platformalar bilan işlaş va boşqaruv qarorlarini qabul qiliş uçun muhim axborot taqdim etiş böyiça bilim hamda amaliy könikmalar talab qilinmoqda.

Mazkur jihatlarni hisobga olgan holda, mavzuning dolzarbligi nafaqat ilmiy, balki amaliy jihatdan ham yaqqol namoyon böladi. Raqamli iqtisodiyot şaroitida buxgalter kasbining zamonaviy talablari va istiqbollarini örganiş orqali korxonalarda moliyaviy boşqaruv samaradorligini oşiriş, malakali kadrlar tayyorlaş va raqamli transformatsiya jarayonlarini samarali amalga oşiriş imkoniyati paydo böladi. Şu nuqtayi nazardan, tadqiqotning maqsadi raqamli iqtisodiyot şaroitida buxgalter kasbiga qöyilayotgan zamonaviy talablarni aniqlaş, kasbning istiqbollari va rivojlaniş yönalişlarini tahlil qilişdan iboratdir.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotda raqamli iqtisodiyot şaroitida buxgalter kasbining transformatsiyasi, unga zamonaviy mehnat bozoridagi talab va istiqbolli rivojlaniş yönalişlarini örganişga qaratilgan ilmiy yondaşuvlardan foydalanildi. Tadqiqotning metodologik asosini tizimli yondaşuv, ilmiy abstraksiyalaş, qiyosiy tahlil, statistik tahlil va umumlaştiriş usullari taşkil etdi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR ŞARHI

Pargmann J., Riebenbauer E., Flick-Holtsch D. va Berding F. tomonidan olib borilgan ilmiy izlanişlarda ta'kidlanişiça, buxgalteriya faoliyatida keng qöllanilayotgan raqamli texnologiyalardan foydalanişga oid bilim va könikmalarni tegişli ta'lim yönalişlarining öquv dasturlariga integratsiya qiliş maqsadga muvofiq. Şu sababli öquv dasturlari va ta'lim materiallarini mehnat bozorining zamonaviy talablariga muvofiq takomillaştiriş zarur. Bu esa bölajak mutaxassislarda raqamli texnologiyalarni buxgalteriya amaliyotida qöllaş, moliyaviy ma'lumotlarni qayta işlaş va tahlil qiliş könikmalarini şakllantirişga xizmat qiladi [7].

Brisbourne A. öz hisobotida qayd etişiça, sun'iy intellekt hisob-kitoblarni qayta işlaş va moliyaviy ma'lumotlarni tahlil qiliş jarayonlarini tezlaştirişi mumkin, biroq natijalarni töğri talqin qiliş, moliyaviy qarorlarni asoslaş hamda yuzaga kelişi mumkin bölgan xatarlarni baholaşda insonning kasbiy tajribasi muhimligiça qoladi. Şu sababli buxgalterlarning nafaqat an'anaviy hisob yuritiş könikmalarini, balki raqamli texnologiyalar bilan işlaş, ma'lumotlarni tanqidiy tahlil qiliş va özgaruvçan texnologik muhitga moslaşiş qobiliyatlarini ham muntazam rivojlantirib borişi zarur [3].

Fetskovich I. V. va Lazarevich V. E. öz maqolasida bayon etişiça, buxgalteriya hisobini avtomatlaştiriş hisob jarayonlarini taşkil etişning yangi usullarini şakllantirib, ma'lumotlarni qayta işlaş, dastlabki hujjatlarni tayyorlaş va hisob registrlarini yuritiş samaradorligini oşiradi [4].

Oçilov I. tomonidan ötkazilgan tahlil natijalariga köra, raqamli texnologiyalarning buxgalteriya hisobiga tatbiq etilişi xöjalik operatsiyalarini bajariş tezligini oşiriş, hisob-kitoblarda yuzaga keladigan xatolarni kamaytiriş va mehnat resurslaridan oqilona foydalanişga xizmat qiladi. Sun'iy intellekt, bulutli texnologiyalar va avtomatlaştirilgan dasturlar yordamida moliyaviy ma'lumotlarni qayta işlaş hamda hisobotlarni şakllantiriş jarayonlari soddalaşadi. Bu esa buxgalterlarning kundalik texnik vazifalarga sarflaydigan vaqtini qisqartirib, ularning moliyaviy natijalarni tahlil qiliş, içki nazoratni kuçaytiriş va boşqaruv qarorlarini qabul qiliş uçun zarur axborotlarni tayyorlaşga köproq e'tibor qaratişiga imkon yaratadi [6].

Jamolitdinov B. B. öz ilmiy maqolasida ta'kidlaganidek, buxgalterlarning kasbiy bilimlarini muntazam yangilab borişi va malakasini uzluksiz oşirişi alohida ahamiyat kasb etadi. Zamonaviy axborot texnologiyalari, buxgalteriya dasturlari va elektron hisobot tizimlarini puxta özlaştiriş mutaxassislarning yangi kasbiy talablarga moslaşişiga yordam beradi. Natijada, hisob ma'lumotlarining aniqligi va işonçliligi ta'minlanib, buxgalteriya hisobi sifatini oşiriş uçun zarur şaroit yaratiladi [5].

TAHLIL VA NATIJALAR

Raqamli iqtisodiyotning jadal rivojlanişi buxgalteriya hisobi tizimida sezilarli özgarişlarni yuzaga keltirib, uşbu sohada mehnat resurslariga bölgan talab va kasbiy kompetensiyalar mazmuniga bevosita ta'sir körsatmoqda. Mazkur özgarişlarning amaliy ifodasini aniqlaş maqsadida buxgalteriya kasbiga oid bandlik körsatkiçlari hamda hisob jarayonlarining raqamlaştiriliş darajasini tahlil qiliş muhim ahamiyat kasb etadi. Şu nuqtayi nazardan, AQŞ va Özbekiston misolida keltirilgan statistik ma'lumotlar asosida raqamlaştirişning buxgalter kasbiga ta'siri va kelajakdagi rivojlaniş tendensiyalari körib çiqiladi [8; 9].

1-jadval.
Raqamli iqtisodiyot şaroitida buxgalteriya kasbiga bölgan talabning özgariş istiqbollari (AQŞ misolida, 2025–2035-yillar)[1]

Kasbiy faoliyat yönalişi	2025-yil, nafar	2035-yil prognozi, nafar	Özgariş, %
Buxgalterlar va auditorlar	1 595 200	1 674 600	+5,0
Buxgalteriya hisobi va audit böyiça hisob yurituvçi xodimlar	1 532 400	≈1 446 800	−6,0

1-jadval ma'lumotlaridan körinadiki, AQŞ Mehnat statistikasi byurosining prognozlariga köra, buxgalteriya hisobining takrorlanuvçi, texnik va standartlaştirilgan operatsiyalari avtomatlaştirilişi natijasida 2025–2035-yillarda buxgalterlar va auditorlar bandligi 5 foizga ösişi kutilayotgan bölsa, hisob yuritiş bilan boğliq yordamçi lavozimlarda bandlik 6 foizga qisqarişi prognoz qilinmoqda [8].

2-jadval.
Özbekistonda soliq ma'muriyatçiligini raqamlaştirişning buxgalteriya faoliyatiga ta'sirini tavsiflovçi körsatkiçlar (2024-yil) [2]

Körsatkiçlar	Qiymati
Elektron şaklda rasmiylaştiriladigan hisobvaraq-fakturalar uluşi	100%
Elektron şaklda rasmiylaştiriladigan kassa çeklari uluşi	100%
QQS hisobotining avtomatik şakllantiriliş darajasi	93%
Mol-mulk va yer soliqlari hisobotlarining avtomatik şakllantiriliş darajasi	100%
Aylanmadan olinadigan soliq hisobotining avtomatik şakllantiriliş darajasi	100%

1 Manba: U.S. Bureau of Labor Statistics. Occupational Outlook Handbook, 2025–2035 [8]. Ikkinçi qatordagi 2035-yil qiymati e'lon qilingan −85 600 nafar özgariş asosida hisoblangan.

2 Manba: Muallif tomonidan Özbekiston Respublikasi Soliq qömitasi ma'lumotlari asosida tayyorlandi [9].

Elektron hisobvaraq-fakturalar orqali tovar aylanmasining 2023-yilga nisbatan ösişi	17,3%
Onlayn nazorat-kassa texnikalari orqali qayd etilgan aylanma	261,1 trln söm

2-jadval ma'lumotlari Özbekistonda soliq ma'muriyatçiligini raqamlaştiriş buxgalteriya hisobida elektron hujjat aylanişi va soliq hisobotlarini avtomatik şakllantiriş imkoniyatlarini kengaytirganini körsatadi. Xususan, elektron hisobvaraq-fakturalar va kassa çeklarining elektron şaklda rasmiylaştirilişi 100 foizga yetgani, soliq hisobotlarining avtomatik şakllantiriliş darajasi esa jadvalda keltirilgan ayrim soliq turlari böyiça 100 foizni taşkil etgani hisob ma'lumotlarini raqamli muhitda qayd etiş va qayta işlaş keng yölga qöyilganini anglatadi. Elektron hisobvaraq-fakturalar orqali tovar aylanmasining 17,3 foizga ösişi va onlayn nazorat-kassa texnikalari orqali 261,1 trillion sömlik aylanmaning qayd etilişi iqtisodiy operatsiyalar ustidan elektron hisob va nazorat qamrovi kengligini namoyon etadi [9]. Demak, soliq ma'muriyatçiligini raqamlaştiriş elektron hujjat aylanişini rivojlantiriş, hisob ma'lumotlarini qayta işlaşni avtomatlaştiriş va buxgalteriya hisobotlarini şakllantiriş jarayonlarini takomillaştirişga xizmat qiluvçi muhim omillardan biridir.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tadqiqot natijalari raqamli iqtisodiyot şaroitida buxgalter kasbining mazmuni özgarib, uning faoliyati an'anaviy hisob-kitob va hisobotlarni yuritiş bilan çeklanmay, moliyaviy axborotlarni tahlil qiliş, içki nazoratni takomillaştiriş hamda boşqaruv qarorlarini axborot bilan ta'minlaşni ham qamrab olayotganini körsatadi. AQŞ mehnat bozori prognozlarida buxgalterlar va auditorlar bandligining 2025–2035-yillarda 5 foizga ösişi, hisob yuritiş bilan boğliq yordamçi lavozimlarda esa 6 foizga qisqarişi kutilayotgani kasblar içidagi vazifalar tarkibi özgarayotganini ifodalaydi [8]. Özbekistonda elektron hisobvaraq-fakturalar va kassa çeklarining töliq elektron şaklda rasmiylaştirilişi, şuningdek, soliq hisobotlarining yuqori darajada avtomatlaştirilişi buxgalteriya faoliyatida raqamli vositalardan foydalaniş uçun keng imkoniyatlar mavjudligini körsatadi [9].

Mazkur şaroitda buxgalterlarning mehnat bozoridagi raqobatbardoşligi zamonaviy buxgalteriya dasturlari, elektron hisobot tizimlari va ma'lumotlarni tahlil qiliş vositalaridan foydalaniş könikmalariga, şuningdek, xalqaro moliyaviy hisobot standartlari, axborot xavfsizligi va tanqidiy fikrlaş böyiça bilimlariga boğliq. Şu sababli oliy ta'lim muassasalarida buxgalteriya hisobi fanlarini raqamli texnologiyalar bilan integratsiyalaş, amaliy dasturlar asosida öqitişni kengaytiriş va talabalarning tahliliy kompetensiyalarini rivojlantiriş muhim ahamiyat kasb etadi. Umuman olganda, raqamlaştiriş buxgalter kasbining funksional mazmuni va kasbiy talablarining yangilanişi bilan tavsiflanadi; kelajakda texnologik bilimlarni kasbiy mulohaza va iqtisodiy tahlil bilan uyğunlaştira oladigan mutaxassislarning ahamiyati ortib boradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RÖYXATI

1. Özbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 5-oktabrdagi "«Raqamli Özbekiston — 2030» strategiyasini tasdiqlaş va uni samarali amalga oşiriş çora-tadbirlari töğrisida"gi PF-6079-son Farmoni. https://lex.uz/docs/-5030957
2. Özbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 28-apreldagi PQ-4699-son "Raqamli iqtisodiyot va elektron hukumatni keng joriy etiş çora-tadbirlari töğrisida"gi Qarori. https://lex.uz/docs/-4800657
3. Brisbourne A. (2024). The Smart Alliance: Accounting Expertise Meets Machine Intelligence. Association of Chartered Certified Accountants (ACCA). https://www.accaglobal.com/policy-and-insights/reports/2024/smart-alliance.html
4. Фецкович И. В., Лазаревич В. Э. (2023). Автоматизация учёта расчётов с поставщиками и покупателями в «1С: Бухгалтерия 8.3» // Наука и Образование. Т. 6. № 2. https://opusmgau.ru/index.php/see/article/view/5954
5. Jamolitdinov B. B. (2025). Raqamli iqtisodiyot şaroitida buxgalteriya hisobining ahamiyati // Modern Education and Development. Vol. 40. No. 4. B. 249–252. https://journalss.org/index.php/mod/article/view/11591
6. Oçilov I. (2025). Raqamli texnologiyalar rivojlangan şaroitda buxgalteriya hisobini transformatsiya qiliş: dolzarb muammolar va rivojlaniş istiqbollari // Iqtisodiy taraqqiyot va tahlil. 3(4). B. 176–183. https://doi.org/10.60078/2992-877X-2025-vol3-iss4-pp176-183
7. Pargmann J., Riebenbauer E., Flick-Holtsch D., Berding F. (2023). Digitalisation in accounting: A systematic literature review of activities and implications for competences // Empirical Research in Vocational Education and Training. Vol. 15. Article 1. https://doi.org/10.1186/s40461-023-00141-1
8. U.S. Bureau of Labor Statistics. (2026). Occupational Outlook Handbook: Employment Projections, 2025–2035. https://www.bls.gov/ooh/business-and-financial/accountants-and-auditors.htm ; https://www.bls.gov/ooh/office-and-administrative-support/bookkeeping-accounting-and-auditing-clerks.htm
9. Özbekiston Respublikasi Soliq qömitasi. (2025). 2024-yil yakunlari: biznes rivoji va soliq tuşumlari. https://gov.uz/oz/soliq/news/view/33122

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir Alibekov

Sahifalovchi va dizayner: Abdurahmon Qurbonov

2026

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali 26.06.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№S–5669245 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: №095310.

Manzilimiz: Toshkent shahri Yunusobod tumani 15-mavze 19-uy

+998 93 718 40 07

https://muhandislik-iqtisodiyot.uz/index.php/journal

t.me/yait_2100